

A területfejlesztés és a turizmus rendszere Írországban

Szerző: Csapó János¹

1. Bevezetés

A területfejlesztés és a turizmus rendszerének vizsgálata Írországban a tanulmány szerzője szerint sok szempontból szolgálhat fontos tapasztalatokkal a kutató és a tárgy iránt érdeklődő olvasó számára. Az utóbbi években sokat emlegetett ír gazdaságfejlesztési modell, a „Kelta Tigris” látszólag a semmiből történő előtörése, az európai uniós kapcsolatok, illetve az ország helyzetelőnyeinek (angol nyelvtudás, amerikai diaszpóra) tudatos kiaknázása mára az Ír Köztársaságot a világ egyik legfejlettebb és legversenyképesebb országává változtatta (Pauker Cs. 2003). Ebben nem kis szerepet játszott a lassan, de biztosan kifejlődő regionális gondolkodás előtörése, a területfejlesztés és a koherens regionális politika kialakításának igénye, mellyel párhuzamosan a turizmus fejlesztése és tervezése is egyre nagyobb teret nyert (Horváth Gy. 2003). A turizmus és a területfejlesztés stratégiai kapcsolatára több kutató is rámutatott (Aubert A. 2001, Hall C. M. et Page S. J. 1999, Lengyel M. 2002), amit jelen tanulmány regionális elemzése is erősíteni kíván.

A területfejlesztés, lévén az Ír Köztársaság unitárius berendezkedésű állam, nem mindig rendelkezett olyan szerepkörrel, amellyel napjainkra bír. A regionális politika 1980-as évekig tapasztalható mellőzöttségét napjainkra felváltotta a kiegyensúlyozott fejlesztés felismerésének fontossága és annak hathatós alkalmazása. Az új stratégiák megértése így már a mindennapok szintjén vezetett a gazdasági és szociális fejlődés értelmezésének térbeli dimenziójához, annak megértéséhez és alkalmazásához (Hussey G. 1993). Napjaink globalizálódó világa pedig egyre inkább megköveteli a gazdaság gyors és alkalmazkodóképes változásait, amit csak akkor lehet sikeresen elérni, ha az ország képes lesz a régiókat integrálni az új információs technológia világába.

A tanulmány a bevezetőben felvázolt gondolatok alapján kívánja bemutatni a turizmus és a területfejlesztés (vagy turizmuson alapuló területfejlesztés) kialakulásának történeti rendszerét az Ír Köztársaságban, felismerve és rámutatva az idegenforgalomnak az egész ország gazdaságában betöltött szerepére, s a tudatos tervezés szükségességére az utóbbi évtizedek tapasztalatai alapján.

2. A területfejlesztés és a regionális politika kialakulása Írországban

2.1. A REGIONALIZÁCIÓ MEGJELENÉSE, KEZDETI LÉPÉSEK (1952-1972)

A regionális gazdaságpolitika kezdetét 1952-re vezethetjük vissza, az adott évben kiadott „Underdeveloped Areas Act” (Elmaradott Területek Törvénye) megjelenésével. A törvény ekkor Írország nyugati, fejletlenebb részén biztosított munkahelyteremtő támogatásokat elsősorban a termelői ágazatokban.

Az 1950-es évek több más regionális támogatási kezdeményezése mellett mindenképp ki kell emelnünk az 1958-ban létrehozott „Shannon Free Zone”-t (Shannon Szabad Terület, későbbiekben (1959) Shannon Free Airport Development Company (SFADCo.), Shannon Szabad Reptérfejlesztési Vállalat). A ma már „Shannon Developmentként” ismert vállalat az évek során az ország legfontosabb regionális szervévé nőtte ki magát, talán a legjobb ír példaként szolgálva egy gazdasági autonómiával, hatalommal és megfelelő forrásokkal rendelkező regionális szervezet kialakulására.

A nemzeti szintű gazdaságtervezés elsőként az 1958-63 közötti „Programme for Economic Expansion”-ben (Gazdasági Expanzió Programban) vált valóra, amely azonban csak kis mértékben foglalkozott a terület- és vidékfejlesztéssel. Az 1963-70 közötti második Gazdasági Expanzió Program szintén nélkülözte ezen elképzeléseket. 1964-ben került bevezetésre a „Local Government Planning and Development Act” (Helyi Önkormányzatok Tervezési és Fejlesztési Terve).

Az 1960-as évek közepétől aztán jónéhány, mára már mérföldkőnek számító tanulmány jelent meg a regionális gondolkodás előmozdítására. Ilyen volt például a Lichfield beszámoló a limericki régióról (1966), vagy a Miles Wright beszámoló a dublini régióról (1967).

1964-ben a kormány kilenc tervezési régiót hozott létre, bár ezen területeket nem ruházta fel törvényhozói hatalommal és funkciókkal. A regionalizmus iránti érdeklődés egyik fontos állomása volt, hogy szintén 1964-ben a Board Fáilte, az Ír Turisztikai Hivatal *nyolc regionális turizmushatóságot* hozott létre, hogy azok saját régiójukon belül promóciós tevékenységet folytassanak (Board Fáilte – Irish Tourist Board 1998: The Regional Tourism Organisations of Ireland) (1. ábra). A turizmus először tehát az 1960-as években vált a regionális politika egyik prioritásává, területfejlesztésben vállalt szerepe azonban

¹ Egyetemi tanársegéd, Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Földrajzi Intézet - Turizmus Tanszék.

ekkor még nem került oly mértékű kiaknázásra, mint amit majd a későbbiekben, az 1990-es évektől tapasztalhatunk (Board Fáilte – Irish Tourist Board Regional Tourism Authorities 1999).

1. ábra

A Board Fáilte által létrehozott idegenforgalmi régiók Írországbán²

Forrás: <http://www.travel.ie>

A még az 1960-as években is nagyon magas, elsősorban az USA, Kanada és Nagy-Britannia felé történő ír migráció következtében a kormányzat megbízásából Colin Buchanan et al. 1968-ban kiadta a „Regionális Tanulmányok Írországbán” (Regional Studies in Ireland) című tanulmányát, mely az ország történetében a regionális politikák kialakítására irányuló első igazi próbálkozásnak számított. Ezen tanulmányban növekedési központok kialakítását jelölték meg, melyekkel párhuzamosan a kormányzat, miután elfogadta a jelentést, Regionális Fejlesztési Szervezeteket (Regional Development Organisations [RDO]) hozott létre, így az 1968-69-es Regionális Fejlesztési Szervezetek megalakulásával immáron formálisan is elfogadták a régiókat az Ír Köztársaságban.

Az országos szintű, 1969-72 közötti 3. területfejlesztési program a Gazdasági és Társadalmi Fejlesztés (Economic and Social Development) címet kapta, és a fizikai tervezés és a regionális fejlesztés alapjainak lerakását tűzte ki célul, illetve bevezette a növekedési központok és pólusok koncepcióját, külön kiemelve Galway és Waterford városait.

Az időközben elkészült regionális beszámolók segítségével a kormány 1972-ben nyilatkozatot tett regionális politikájával kapcsolatban. Ebben megállapítják, hogy egy komplex, átfogó regionális stratégia kialakítására van szükség, amely nem csak a kívánt országos mutatók el-

érését, hanem a régiók fejlettségének kiegyenlítését is célul tűzi ki.

Az 1972-es kormányhatározat egészen az 1998-as modernizálásáig a legfontosabb regionális politikai döntésnek számított.

2.2. EKG CSATLAKOZÁS – AZ EURÓPAI TÍPUSÚ REGIONÁLIS GONDOLKODÁS MEGJELENÉSE

Annak ellenére, hogy a Regionális Fejlesztési Irodák nem bírtak törvényhozói jogkörrel és többé-kevésbé limitált funkciókkal ruházták fel őket, igen fontos szerepet töltek be a regionális tervezésben és területfejlesztésben többek közt az ország keleti területein és Cork térségében. Az 1970-es években a munkahelyteremtés terén is sikereket értek el a Regionális Ipari Tervek célkitűzéseinek megvalósításával. Az 1980-as években azonban ezt a folyamatot visszavetette, hogy a munkanélküliség ismét magasabbá vált, így a regionalizációs folyamatok is egy időre háttérbe szorultak. 1987-ben megszüntették a Regionális Fejlesztési Irodákat, hogy az Európai Unió Strukturális Alapjai fogadása számára megteremthessék a hiányzó és kellő feltételeket a centralizáltabb régiós berendezkedéshez.

Az EU regionális politikájának bevezetése és tényreése tekintetében fontos lépésnek számított az 1988-as Community Regional Aids Instrument (Közösségi Regionális Támogatások) reformja. A Pénzügyminisztérium által készített 1989-93-as Nemzeti Fejlesztési Terv bizonyos mértékben tartalmazott regionális kapcsolattartást, hiszen hét szubregionális, ad-hoc jellegű felülvizsgáló csoportot hozott létre.

Az 1989-93 közötti első EU tervezési periódus Írországot egy régióként kezelte. Az 1990-es években érkező Európai Unió támogatások az infrastruktúra és a humán erőforrás-fejlesztés terén a Strukturális és a Kohéziós Alapokból érkeztek.

Az 1990-es évek elejétől újabb igények ébredtek egy új és állandó regionális struktúra kialakítására az adminisztráció és a tervezés terén is. 1991-ben egy tanácsadó csoport „Helyi Önkormányzatok Újjászervezése és Reformja” címmel készített helyzetjelentést és beszámolót, nagymértékben támaszkodva a korábbi Barrington riportra. A beszámoló a helyi önkormányzatok hármasszintű rendszerének bevezetését javasolta a regionális, megyei és kistérségi szinten. A regionális tervezés szintjén nyolc új Regionális Hatóság felállítását javasolták. Az 1991-es helyi Önkormányzati Törvény és az 1993-as Regionális Hatóságok Létrehozása törvény segítségével a fent nevezett Regionális Hatóságok 1994. január 1-jén jöttek létre (2. ábra). A Regionális Hatóságok hatáskörébe a régiók lakossági szolgáltatásainak koordinációja, az EU Strukturális és Kohéziós alapjaiból finanszírozott régiók fejlesztési terveinek elkészítése, monitoringja és kiértékelése tartozott.

Az 1990-es évekre észrevehető, s egyre inkább láthatóvá válik, hogy az Európai Unió a szubszidiaritás

² A térkép csak a Köztársaság idegenforgalmi régióit jelzi, Észak-Írország képezi a nyolcadik egységet.

elvének is köszönhetően a fejlesztéseket, illetve azok adminisztrációját és monitoringját a megvalósításukhoz minél közelebb szeretné vinni. Elmondhatjuk tehát, hogy az 1990-es évek a regionalizáció komoly témyerését hozták.

2. ábra

Regionális hatóságok az Ír Köztársaságban

Forrás: HORNER A. (2000)

Az idegenforgalom támogatása szempontjából is nagyon fontos EU Strukturális és Kohéziós Alapok 1994-1999 közötti második programozási periódusa szintén nagy hangsúlyt fektetett a régiók szerepére és a területi tervezési politikák fontosságára a befektetések növelése érdekében. Az 1993-ban létrejött Európai Unió létrehozta a Régiók Tanácsát, melynek tanácsadói és konzultatív szerepet adott bizonyos EU kompetenciák terén, ezzel is a régiók szerepének növekedését támasztva alá. A megújított Strukturális Alapok szabályozásai pedig régiós szinten is megnövelték a monitoring, a kiértékelési követelmények és a konzultáció szerepét, fontosságát.

2.3. ÚJRAGONDOLT REGIONALIZÁCIÓ

A 2000-2006. közti 3. programozási periódusnál az EU Strukturális és Kohéziós Alapjai által nyújtott támogatások elérése érdekében a Regionális Hatóságokat jóval komolyabb mértékben vonták be a tervezésbe. A regionális szint a legújabb programozási időszak alatt sokkal

szélesebb körben vállalt felelősséget, többek közt a regionális befektetési prioritások meghatározásával. Ezen prioritások között a régiók igen fontos szerepet szántak az idegenforgalomnak is. Ekkorra már a konzultációs folyamatok jóval intenzívebbé és szélesebb körűvé váltak. A Midlands Régió területén például több mint 40 javaslatot vizsgáltak meg, a beadott projektek száma pedig meghaladta a 400-at.

Sok más funkció mellett a Regionális Hatóságok hatáskörébe tartozott a Border, Midland and West Region (BMW Region – Határterületek, belső- és Nyugat Írország Régió) továbbra is „Objective 1” besorolás alá vonása is. Az Ír Köztársaság fejlődésével ugyanis az ország egésze kikerült az „Objective 1” által támogatandó területek közül. Ekkor osztották két régióra Írországot: a fejlettebb Southern and Eastern (Déli és Keleti) Régióra és a fejletlenebb Border, Midland and West Régióra. A 2000-2006-os tervezési időszakra kialakított EU büdzsé összesen több mint 600 millió írt fontot folyósít Írországnak.

A BMW Régió Fejlesztési Stratégiájának legfontosabb célkitűzése értelmében az életminőség fenntartása és javítása válik a legfontosabb célá az ott élők számára a fenntartható fejlődés keretein belül. Az „elfogadható életkörülmények” kategória szerint az EU GDP/fő átlagértékének elérése a cél, mellyel egyben a déli és keleti területek felé is fel lehetne zárkózni.

A Nemzeti Fejlesztési Terv publikálása után a kormány számos regionális fejlesztési irányvonalat fogalmazott meg a régiók fejlesztése érdekében (1. táblázat). Ezeket két éven belül a Nemzeti Területi Stratégiában kell tovább fejleszteni. A stratégia tehát vázolni fogja a területi tervezés folyamatát és fejlesztési képet javasol az elkövetkező 20 évre, többek közt a földhasználat és a település stratégiák területein. Az ír gazdaság további növekedése és annak az EU legfejlettebb országaihoz való tartozása csak a területi tervezés egyre kifinomultabb és professzionálisabb fejlődésével érhető el annak érdekében, hogy az ország gazdasági és szociális infrastruktúrájának fenntartható fejlődését el lehessen érni. (A fejezet elkészítéséhez döntő mértékben James Stone tanulmánya szolgált alapul.)

1. táblázat

Az Ír Nemzeti Fejlesztési Terv által tervezett regionális költségek (2000-2006)

Program	S&E régió (millió £)	BMW régió (millió £)	Összesen (millió £)
Gazdasági és Szociális Infrastruktúra	12 918	4 692	17 610
Munkahelyteremtés és Humán Erőforrások	7 054	2 834	9 893
Termelő ágazatok program	2 856	1 653	4 509
S&E (Déli és Keleti) Regionális Program	2 986	-	2 986
BMW (Határmenti, Központi és Nyugati területek) Regionális Program	-	2 084	2 084
Közös EU Mezőgazdasági Politika (CAP)	1 456	1 949	3 405
PEACE program	-	100	100
Összesen	27 274	13 313	40 588

Forrás: James Stone: Regional Policy in Ireland

A 2000-2006-os tervezési periódusra az országban több mint 1200 külföldi vállalat működik, főleg az információ-technológia és a gyógyszerészet területein. A gazdasági növekedés mellett, amely kiegyensúlyozottá vált immár minden gazdasági ágazatban, a kedvező demográfiai viszonyok és az infrastrukturális fejlődés következtében napjainkra Írország a világ egyik legversenyképesebb országa (2. táblázat).

2. táblázat

Írország egyes gazdasági mutatói az EU-átlaghoz képest 2000-ben

Gazdasági növekedés	Írország	EU átlag
GDP	10,5%	3,4%
GDP/fő (USD)	119	100

Forrás: Ireland's National Development Plan 2000-2006

Talán a kimagasló versenyképességnek is köszönhető, hogy a 2000-2006-os Nemzeti Fejlesztési Terv az ország eddigi legnagyobb és legambiciózusabb befektetési terve, amit az is bizonyít, hogy a 7 éves tervezési periódus alatt összesen mintegy 52 milliárd eurót terveznek befektetni. A tervek körülbelül 90%-a hazai forrásból származik, amelyek költségeihez az Európai Unió Strukturális és Kohéziós Alapjai 3,8 milliárd euróval, a CAP Vidékfejlesztési Terv forrásai pedig 2,2 milliárddal járulnak még hozzá (Ireland's National Development Plan 2000-2006).

A Nemzeti Fejlesztési Terv négy fő stratégiai célt állapít meg:

1. Fenntartható gazdaságfejlesztés és munkahelyteremtés
2. Írország nemzetközi versenyképességének javítása
3. Kiegyensúlyozott területfejlesztés elősegítése
4. A szociális beilleszkedés javítása

Ezen célokat egy integrált stratégia fogja össze, melynek egyes elemeit a három interregionális operációs program (Gazdasági és Szociális Infrastruktúra, Termelő Ágazatok Szektor - ami magában foglalja a turizmust is -, Munkahelyteremtés és Humán Erőforrások), a két multiszektoriális operatív program (helyi infrastruktúra, vállalkozások, mezőgazdaság, vidékfejlesztés és szociálpolitika), az

Észak-Írországgal együtt kivitelezett Európai Unió PEACE program és az EBRD által finanszírozott CAP Vidékfejlesztési program építi fel (3. táblázat).

3. A turizmus integrált tervezése Írországban

3.1. A TURIZMUS MODERN SZEMPONTÚ INTEGRÁLT TERVEZÉSÉNEK ELSŐ TÍZ ÉVE (1989-1999)

A tanulmány következő fejezete a területfejlesztés és az idegenforgalom általános tárgyalásán túl 1989-től, az első operatív programmal rendelkező tervezési periódustól mutatja be a turizmus integrált tervezését Írországban.

A turizmus a regionális politika egyik fontos eszköze a bevételek és a jövedelmek növelése, illetve a munkanélküliség csökkentése terén az ország távolabbi és gazdaságilag elmaradottabb nyugati, észak-nyugati területein is. A pusztán gazdasági szempontok mellett azonban a turizmus fontos „hozzáadott érték” hatással is bír, amely ezen, emigrációval és depopulációval sújtott régiók felzárkóztatásának egyik záloga lehet (Robinson M. - Evans N. - Callaghan P. (eds.) 1996).

A turizmus természetétől fogva Írországban regionális egyensúlykiegyenlítő szerepet tölt be a gazdaságban. Az idegenforgalom által teremtett munkahelyek jelentős része az elmaradottabb nyugati, észak-nyugati, dél-nyugati régiókban található, így fontos redisztribúciós tényezőt jelentenek az állam bevételeinek regionális szétosztásában (Stocks J. 1996).

A turizmus regionális jövedelempótló és munkahelyteremtő hatását vizsgálva leszögezhetjük, hogy szerepe mind fontosabbá fog válni a mezőgazdasági munkások számának csökkenésével párhuzamosan. Itt kell megjegyeznünk továbbá, hogy az egyik legfontosabb, az agrárium támogatását célzó EU forrás LEADER programjai, melyek a megváltozott agrárpolitikának köszönhetően az 1980-as évektől jelentek meg, alternatív munkalehetőségek teremtésével többek között a mezőgazdaságban dolgozók tevékenységének diverzifikálását is elérték az idegenforgalom és a környezetvédelem terén (Cawley M. E. - Desmond A. G. 1997).

3. táblázat

A 2000-2006-os Nemzeti Fejlesztési Terv tervezett mutatói

Programok	2000-2006 (milliárd euro)	Évi átlag (milliárd euro)
Gazdasági és Szociális Infrastruktúra OP	22,36	3,19
Munkáltatói és Humán Erőforrások OP	12,56	1,79
Termelő Ágazatok Szektor OP	5,73	0,82
S&E (Déli és Keleti) Regionális OP	3,79	0,54
BMW (Határmenti, Központi és Nyugati területek) Regionális OP	2,65	0,38
CAP Vidékfejlesztési Program	4,32	0,62
PEACE program	0,13	0,02
Összesen	51,54	7,36

Forrás: Ireland's National Development Plan 2000-2006

A turisztikai bevételek regionális megoszlása, 1993

Régió	Nemzetközi turistaforgalom		Észak-Írország		Belföldi turista-forgalom		Kiránduló-forgalom	Összesen	
	Turista (1000)	Bevétel (millió £)	Turista (1000)	Bevétel (millió £)	Turista (1000)	Bevétel (millió £)	Kiránduló (1000)	Turista (1000)	Bevétel (millió £)
Dublin	2 360	440,7	140	16,2	970	66,3	5,9	3 470	529,1
Közép-Kelet	752	142,7	20	2,1	734	58,9	0,6	1 506	204,3
Dél-Kelet	1 007	134,6	40	5,1	945	89,0	-	1 992	228,7
Dél-Nyugat	1 428	285,4	30	4,3	1 119	122,1	-	2 577	411,8
Közép-Nyugat	1 010	163,7	50	9,7	742	71,0	-	1 802	244,4
Nyugat	1 098	192,5	70	11,8	1 090	98,4	-	2 258	302,7
Észak-Nyugat	533	91,4	280	35,8	643	73,1	1,5	1 456	201,8
Ország összesen		1 451		85,0		578,8	8,0		2 122,8

Forrás: Government of Ireland. 1994. p. 13

Az 1989-1993-as Operatív Program fontos jellemzője volt, hogy a befektetéseket a regionális érdekeket figyelembe véve hajtották végre, így tartva szem előtt az ország turizmus iparának az alrégiókban való kiépítését (Government of Ireland. 1994). A 4. táblázat az idegenforgalomból származó jövedelmeket mutatja be az ország hét alrégiójában, 1993-ban.

Az 1989-1993-as Turizmus Operatív Program sikeréből kiindulva a kormány az 1994-1999-es időszakra is létrehozott egy turizmusfejlesztési tervet, melyet többek közt azzal is alátámasztott *Charlie McCreevy*, akkori Turizmus és Kereskedelmi Miniszter, hogy az idegenforgalom, a gazdaságban betöltött fontos szerepe ellenére, még mindig hagy kihasználatlan lehetőségeket bizonyos területeken Írországban (Department of Tourism and Trade. 1994).

Az idegenforgalmi szektor fő befektetési programja, az 1994-1999-es Turizmus Operatív Program első számú célja tehát a még kiaknázatlan területek haladéktalan hasznosítása volt, szorosan együttműködve az EU-val és a helyi szervezetekkel. A program keretében 1994 és 1999 között 652 millió ír fontot, addig példátlanul magas összeget fektettek be a turizmus szektorba (Tourism Facts 1998). A program alapvetően az ország erősségeire épített, kihangsúlyozva Írország különleges kultúráját, természeti és társadalmi értékeit, illetve folyamatos befektetésekkel kívánta minőségi és mennyiségi szempontból javítani a szolgáltatási szektor kínálatát.

A program során prioritást kaptak a komplex turizmus termék szakszerű fejlesztésének igényei, az ország agresszív és céltudatos külföldi marketingje, az üzleti, ezen belül a konferencia turizmus ösztönzése, illetve a kulturális turizmus lehetőségeinek további bővítése (Board Fájlta – Irish Tourist Board Marketing Ireland to the World 1998).

A 652 millió ír fontos befektetést, melyből 369 millió ír font volt EU támogatás, 5 alprogram kivitelezésére szánták. Ezek a következők:

- I. Alprogram: Természeti/Kulturális Turizmus
- II. Alprogram: Termékfejlesztés
- III. Alprogram: Marketing 1994-1999
- IV. Alprogram: Munkaerő képzés, továbbképzés
- V. Alprogram: Technikai támogatás

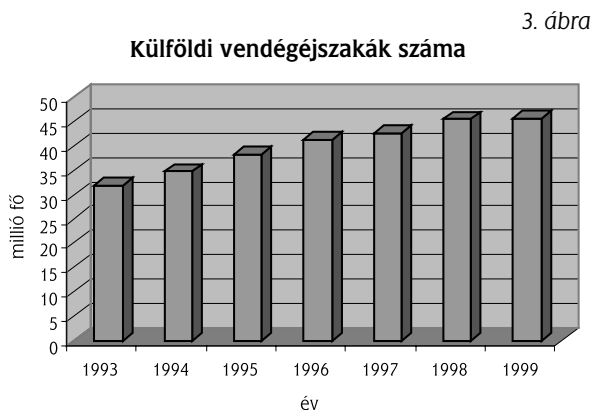
A Kormány célja az volt, hogy az ötéves program keretében 1999-re maximalizálják Írország turizmus potenciálját a deviza bevételek és a munkahelyteremtés szemszögéből nézve. 1999-re továbbá a Kormány tervei szerint a turizmus szektor

- 2.250 millió ír font éves bevétellel járult az ír gazdaság fellendítéséhez,
- újabb 35.000 munkahelyet teremtett, amelyből 17.250 direkt, 6000 építőipari, további 11.750 pedig indirekt turisztikai munkahely volt,
- csökkentette a szezonálisitást, kiterjesztette a július-augusztusi főszezont (addig a turisták 70%-a érkezett a nyári hónapokon kívüli időpontokban, a tervezés folyamán az előírt irányszám 75% volt),
- illetve a magas szintű oktatási, képzési feltételek mellett tovább növelte szolgáltatásainak minőségét.

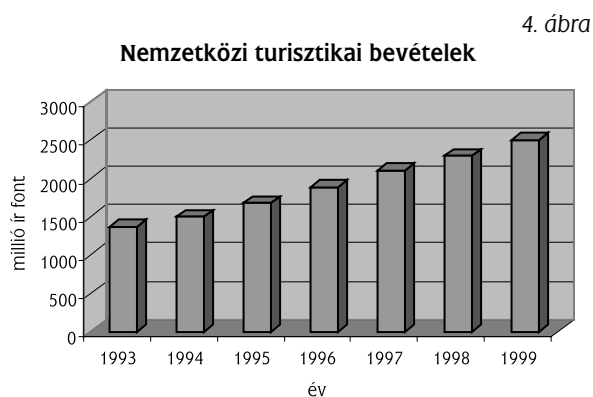
A fenti célokat az 1994-1999-es Turizmus Operatív Program, amely során az előző tervezési program példájából kiindulva a magán és az állami szféra együttes erővel lépett fel a tervek kivitelezésében, gyakorlatilag elérte (Tourism Facts 2001-2003). A további fejlesztési stratégiák értelmében tehát a turizmus szektor fokozott figyelmet fordított a marketing tevékenységek kiterjesztésére, a speciális piacok igényeinek kielégítése céljából újabb komplex turizmustermék fejlesztéseket hajtott végre, a konferencia turizmus, horgászturizmus és kulturális turizmus szolgáltatásait tovább fejlesztette és kiemelten foglalkozott a turisztikai képzéssel (Government of Ireland, 1994).

A tudatos tervezés és fejlesztés következtében 1999-re összesen 6 millió külföldi turista kereste fel az országot, 45,6 millió vendégéjszakát töltve el (3. ábra). Ugyanabban az évben a nemzetközi turizmus bevételei mint-

egy 2,5 milliárd ír fontot értek el (4. ábra), míg a belföldi turisták költései 879 millió ír fontot tettek ki: 1999-ben tehát a turizusból származó bevételek összege elérte a 3,4 milliárd ír fontot.

Forrás: Ír Központi Statisztikai Hivatal/Central Statistical Office

Forrás: Ír Idegenforgalmi Hivatal/Bord Fáilte és Ír Központi Statisztikai Hivatal/Central Statistical Office

3.2. A 2000-2006-OS TERVEZÉSI PERIÓDUS VIZSGÁLATA AZ IDEGENFORGALOM TEKINTETÉBEN

Az 1999-ben összeállított 2000-2006-os Nemzeti Fejlesztési Terv szintén erre az időszakra kialakított egy Idegenforgalmi Fejlesztési Stratégiát is, amelynek keretében az idegenforgalomban összesen 170,1 millió euró kerül befektetésre az Ír Köztársaságban időközben létrehozott két tervezési régió operatív programjaiban alkalmazott területeken. Az Idegenforgalmi Fejlesztési Stratégiát a Board Fáilte, a Turizmus, Sport és Rekreációs Minisztérium és a Regionális Turizmus Hatóságok közösen alkották meg (Board Fáilte (2000) Tourism Development Strategy 2000-2006).

A stratégia természetesen figyelembe veszi mind a piaci igényeket, mind pedig a természetvédelmi szempontokat és a regionális fejlődés kritériumait. A dokumentum alapvetően három csoportba sorolja az ország idegenforgalmi zónáit: a már kialakított idegenforgalmi

területekre, a fejlődő, valamint a fejlesztendő idegenforgalmi területekre.

A stratégia által meghatározott legfontosabb turisztikai területek a 2000-2006-os tervezési periódusra a szezonális fejlődés, az infrastrukturális akadályok elhárítása, a fenntarthatóság, a forgalmi torlódások kezelése, a fogyasztóvédelem, a minőség menedzsment és a versenyelőnyök kihasználása (Department of Tourism Sport and Recreation Strategy for Tourism Development in Context of EU Structural Funding 2000-2006. 1998).

A tervezett befektetések 10 fő területre összpontosulnak:

- (1) Idegenforgalmi attrakciók
- (2) Vidéki turizmus³
- (3) Víziturizmus
- (4) Tengeri turizmus
- (5) Speciális idegenforgalmi szolgáltatások (lovassport és kalandturizmus)
- (6) Egészség és fitness (túrázás és kerékpározás)
- (7) Infrastruktúra és szolgáltatások (turista információ és látogató menedzsment)
- (8) Marketing
- (9) Képzés
- (10) Technikai részvétel/Kutatás

A Board Fáilte számításai szerint a 2000-2006-os tervezési időszakban átlagosan 5%-kal fog növekedni a külföldről generált idegenforgalmi bevételek mértéke⁴, 2006-ra pedig el fogja érni a 4,4 milliárd eurót, amely a 9 millió turista által eltöltött összesen 65 millió vendégéjszakából adódik (Board Fáilte (2000) Tourism Development Strategy).

4. Összegzés

Az ír regionalizmus történetének gyökerei az 1950-es évek elejétől számíthatók. Az országban tapasztalt több évtizedes folyamat eredményeként mára a területfejlesztés és a regionalizmus szorosan együttműködő, jól kiépített rendszert teremtett. Ezen hálózat egyik fontos pontja a turizmusfejlesztés.

Múltbéli sikerei és a jövőbeni – előrevetített – potenciálja miatt a turizmus szektor továbbra is a kormány egyik kulcsfontosságú eszköze a területfejlesztésben, a gazdaság növekedésében és a regionális fejlődésben. Az idegenforgalmi bevételeknek az Ír Köztársaságban fontos multiplikátor hatásuk van mind a helyi, mind pedig

³ Az angolszász terminus értelmében „rurális turizmus”, amely nem teljesen egyenlő a magyar „falusi turizmussal”.

⁴ Természetesen az Ír Köztársaság idegenforgalmát is megrendítették a 2001-es események, továbbá a brit szigeteken kialakult száj és körömfájás járvány következményei, azonban a legfrissebb statisztikák szerint az átmeneti dekonjunktúra után ismét pozitív trendekkel jellemezhető a turizmus.

a nemzetgazdaságra, mivel a termékek és szolgáltatások túlnyomó részét az országon belül hazai munkaerővel állítják elő és az ország importigénye alacsony.

Az ír idegenforgalom potenciáljának „teljes” kiaknázása a XXI. század elején még mindig várat magára, azonban a területfejlesztéssel szorosan összefonódó tudatos tervezés következtében nemcsak az országon belül vált mára az idegenforgalom az egyik legfontosabb nemzetgazdasági tényezővé, hanem az ír modell megítélésem szerint igen hasznos példaként szolgálhat más nemzetgazdaságok turizmusának fejlesztéséhez is.

Felhasznált irodalom

- Aubert A. 2001: A turizmus és a területfejlesztés stratégiai kapcsolata Magyarországon. *Turizmus Bulletin* 2001/1. pp. 29-35.
- Board Fáilte 2000: *Tourism Development Strategy 2000-2006*. Board Fáilte, Dublin, 2000. pp. 36.
- Board Fáilte – Irish Tourist Board 1998: *Marketing Ireland to the World Annual Review 1998 and Outlook 1999, 1998*. pp. 36.
- Board Fáilte – Irish Tourist Board 1999: *Regional Tourism Authorities 1999, 1999*. pp. 10.
- Board Fáilte – Irish Tourist Board 1998: *The Regional Tourism Organisations of Ireland, 1998*. pp. 8.
- Cawley M. E. – Desmond A. G. 1997: Vidékfejlesztés az ír Köztársaságban, annak kapcsolódása az Európai Unióhoz. In: IV. Falukonferencia – A fenntartható mezőgazdaságtól a vidékfejlesztésig. MTA RKK, Pécs, 1997 pp. 26-39.
- Department of Tourism, Sport and Recreation 1998: *Draft Discussion Paper – Steering a New Direction for Irish Tourism – Strategy for Tourism Development in Context of EU Structural Funding 2000-2006, 1998*. pp. 11.
- Department of Tourism and Trade 1994: *Tourism 2000 Guide* Dublin, 1994. pp. 32.
- Government of Ireland 1994: *Operational Programme for Tourism 1994-1999* - Kiadja a The Stationery Office, 1994. pp. 130.
- Hall C. M. et Page S. J. 1999: *The Geography of Tourism and Recreation – Environment, Place and Space* – Routledge, London, 1999. pp. 309.
- Horner A. 2000: *Geographical regions in Ireland–Reflections at the Millennium*. – In.: *Irish Geography, Volume 33(2), 2000*, pp. 134-165.
- Horváth Gy. 2003: *Regionális támogatások az Európai Unióban*. Osiris Kiadó, Budapest, 2003. pp. 347.
- Hussey G. 1993: *Ireland Today – Anatomy of a Changing State* - Townhouse Viking, 1993. pp. 520.
- Ír Központi Statisztikai Hivatal/Central Statistical Office. <http://www.cso.ie>
- Ireland's National Development Plan 2000-2006. <http://www.ndp.ie>
- Lengyel M. 2002: *A turizmus általános elmélete I.* – Heller Farkas Gazdasági és Turisztikai Szolgáltatások Főiskolája, Budapest, 2002. 222 p.
- Pauker Cs. 2003: *Az „ír csoda” és ami mögötte van*. In.: *Tanulmánykötet Zinhaber Ferenc professzor emlékére*. Szerk.: Barancsik János, Oroszi Sándor és Varga Attila. PTE-KTK, Pécs, 2003. pp. 233-246.
- Robinson M., Evans N., Callaghan P. (ed.) 1996: *Tourism and Culture –Towards the 21st Century* – Conference Proceedings - *Tourism and Culture: Image, Identity and Marketing*. University of Northumbria at Newcastle, 1996. 312 p.
- Stocks J. 1996: *Heritage and Tourism in the Irish Republic – Towards a Giant Theme Park?* pp. 251-261 – In.: Robinson M., Evans N., Callaghan P. (ed.) 1996. *Tourism and Culture –Towards the 21st Century –Conference Proceedings - Tourism and Culture: Image, Identity and Marketing*. University of Northumbria at Newcastle, 1996. 312 p.
- Stone J. *Regional Policy in Ireland*. 14. p. http://www.midlands.ie/documents/MRA/Regional_Policy_in_Ireland.pdf
- Tourism Facts 1998. 1998: Board Fáilte – Irish Tourist Board 1998, 6 p.
- Tourism Facts 2000. 2001: Board Fáilte – Irish Tourist Board 2000, 6 p.
- Tourism Facts 2002. 2003: Board Fáilte – Irish Tourist Board 2001, 6 p. <http://www.travel.ie>